

Андрій Гайдар

доцент кафедри рисунка НАОМА

Рисунок під час літньої практики на факультеті архітектури

Анотація. У статті йдеться про особливості виконання навчальних завдань з рисунка під час літньої практики студентами факультету архітектури.

Ключові слова: рисунок, пленер, архітектурний пейзаж, начерк.

На факультеті архітектури студенти проходять ознайомчо-творчу літню практику після I, III курсів. Завдання, що постануть перед студентом-архітектором в його майбутній творчій діяльності, обумовлюють і характер навчальних завдань, пропонованих викладачами впродовж проходження практики. Адже природою для студентів-архітекторів, насамперед, слугують пам'ятки архітектури. Навчальною програмою літньої практики на факультеті архітектури передбачені довготривалі завдання із вивіренним композиційним і тональним вирішенням. Головна увага приділяється також начеркам та короткочасним зарисовкам.

Методичних рекомендацій щодо проходження літньої практики та першочергової важливості начерків і короткочасних зарисовок у навчальному процесі розроблено багато. Причетні до цього й викладачі Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Перш за все, слід згадати посібники та науково-методичні статті В.О. Сухенка, З.Г. Федика, В.В. Крижанівського, Ю.М. Ятченка та ін. Традиційно склалося так, що методичні поради та зауваження орієнтовані переважно на студентів образотворчого факультету академії, а методичних розробок щодо виконання пленерних завдань та начерків для студентів-архітекторів, які б враховували специфіку їхньої спеціалізації та подальшої творчої роботи, практично не існує. Як виняток можна назвати посібник В.В. Крижанівського 2006 року “Рисунок під час літньої практики” [3]. Автор присвячує цілий розділ завданням з рисунка на факультеті архітектури для всіх курсів і наводить певні рекомендації та поради, виходячи з викладацького досвіду.

Ю.І. Химич упродовж своєї педагогічної діяльності розробляв ілюстровані методичні посібники-рекомендації щодо проведення ознайомчої практики для студентів факультету архітектури. Це — корисні розробки, де приділяється значна увага не тільки визначенню важливих з точки зору архітектурної спадщини місць, але й історії самого міста, його значення в історії України тощо [5].

Завдання, що пропонуються студентам на пленері, різні для художника-живописця та архітектора-художника. Це, безумовно, враховано

у навчальних програмах курсів, але принципи фаху слід також враховувати й у методиці викладання.

На пленері студенти-живописці, перш за все, вчать «фіксації руху і зміни стану натури та її освітлення» [4, с. 125], тобто проблема середовища для них є головнішою, а разом з тим, і проблема першого незапам'ятованого враження, яке точніше характеризує натуру. Безумовно, ці суттєві завдання можуть і повинні виконуватись і студентами-архітекторами, що тільки поліпшить, збагатить та зробить цікавішою їхню роботу. Поряд із цим, поступово, розвивається вміння швидко і точно вловлювати пропорції об'єкта, його абрис, побудову форми у просторі. Студент — майбутній архітектор привчається відчувати конструкцію форми, її незмінну внутрішню будову. Зображення архітектурного пейзажу вимагає від художника вірно побудувати плановість, зв'язок із горизонтом та точкою сходу й розташуванням усіх предметів у просторі.

Отже, пленерні завдання розвивають у студента об'ємно-просторове мислення, розуміння співвідношень великих та малих об'ємів. Вивчається ціла система закономірностей — від лінійної перспективи, якостей мінливого освітлення до властивостей лінії горизонту, в якому знаходиться архітектурна пам'ятка чи пейзаж. Наприклад, низько розташована лінія горизонту на аркуші паперу підкреслює монументальність рисунка, і навпаки, висока — надає можливість зобразити панораму ширше або застосувати декілька планів.

Означені закономірності перевіряються уважним практичним аналізом архітектурних споруд та ансамблів у їхньому природному оточуючому середовищі (іл. 1).

Особливістю роботи на пленері є мінливість станів погоди та освітлення, що заважає проводити довготривалий аналіз обраних об'єктів, а спонукає до пришвидшеної роботи — начерків, графічних листів ескізного плану. Цікава порада наведена у посібнику О. Дейнеки: «Перші міські пейзажі краще рисувати в захмарений день, коли освітлення сталіше й ландшафт із архітектурою за своїми світловими співвідношеннями змінюється потроху. Але якщо за певних причин доводиться працювати в умовах швидкозмінливих світлових ефектів, розраховуйте процес рисунка»

Іл. 1. Студентська робота.
I курс. Папір, олівець. 2010

Іл. 2. Студентська робота.
П курс. Папір, олівець. 1975

таким чином, щоб уподовж тривалого часу схопити головне, а решту доопрацювати по пам'яті, можливо, у подальшому порівнюючи з натурою” [2, с. 120]. Тому, як бачимо, важливим завданням плернерної практики є розвиток зорової пам'яті.

Неабияке значення в процесі навчання мають виїзні ознайомчі літні практики. Зазвичай вони бувають дуже результативними, оскільки студенти можуть самостійно здійснити порівняльний аналіз об'єктів різних архітектурних стилів та напрямків.

У незнайомому місці багато часу марнується на пошуки та вибір архітектурних об'єктів, ансамблів, пам'яток, причому можна цілком імовірно оминати найважливіші споруди. Отже, для рисування у незнайомих місцях краще рекомендувати студентам заздалегідь визначені місця, що значно полегшить пошук місць та об'єктів.

Для проходження практики в містах України перевага надається містам із давньою історією, визначними та добре збереженими історичними пам'ятками архітектури. Такими є, наприклад, Київ, Чернігів, Переяслав-Хмельницький, Львів та багато інших давніх міст України (іл. 2).

Програма літньої практики на архітектурному факультеті передбачає ускладнення завдань поступово — “від простого до складного” упродовж усього періоду практики, тобто, від малювання відносно простих поодиноких архітектурних об'єктів — до пластичного вирішення архітектурних комплексів культового зодчества.

Рисування об'єктів архітектури в природному оточенні привчає студента, а особливо майбутнього архітектора, у подальшій творчій діяльності створювати раціональні, доцільні за формою будівлі. Через це таку важливу роль відіграє плернерна ознайомча практика, як у межах Києва, так і виїзна. Це — розкриття на власному досвіді та аналітичним шляхом різноманітної картини певного природного середовища й архітектурної спадщини, набутої упродовж тисячоліть.

Викладання і програмні завдання необхідно побудувати таким чином, щоб зацікавити студента, переконати його у необхідності привчити себе постійно малювати з натури короткочасні начерки. Студент повинен мати для цього спеціальний альбом. Щоденні зарисовки розвивають точність

Іл. 3. Студентська робота. III курс. Папір, олівець. 1990

і легкість штриха, а також, не в останню чергу, і його художні та індивідуальні риси. Але слід пам'ятати, що легкість, швидкість та невимушена незавершеність рисунка є, переважно, результатом зростаючої майстерності, багаторічних вправ і тренувань, коли легкість абрису означає не просто артистичність лінії, а вміння бачити головне (іл. 3, 4).

Під час літньої практики не слід обмежувати студента у виборі ним засобів виконання робіт. Мета викладача — пояснювати студентам, які засоби і методи найзручніші для досягнення поставленої мети. Графічні засоби, як і графічні матеріали, застосовуються такі, що допомагають якомога швидше виконати завдання й досягти переконливого рисунка.

Іл. 4. Студентська робота. IV курс. Папір, олівець. 1990

Отже, використання м'яких графічних матеріалів, безумовно, допоможе пристосуватися до природних умов. Водночас, працюючи з традиційним графітним олівцем, можна обрати й інші графічні матеріали. Сьогодні художникові доступна широка палітра різноманітних матеріалів. Це і папір різних відтінків та гатунку, і різнокольорова туш (для начерків краще використовувати традиційну чорну або коричневу), соус, вугіль, сепія, сангіна, кольорові олівці тощо, які відповідають творчим здібностям художника й допомагають глибше розкрити задум. Рекомендується в рисунках урізноманітнювати формат паперу, а також привчати себе малювати різномасштабні архітектурні об'єкти.

На завершення нагадаємо зауваження знаного художника та викладача О. Дейнеки про те, що рисування міських пейзажів вимагає від студента не тільки майстерного володіння перспективою і технічними прийомами, але й, насамперед, формує гарний смак та вміння відображати істотне, обрати найвигіднішу точку споглядання і показати, що саме найбільше цікавить художника [2].

1. *Василенко Ф.* Образотворчі методи відображення архітектурно-мистецької спадщини та пейзажних мотивів: навч. посібник. — Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2005. — 128 с.
2. *Дейнека А.* Учитесь рисовать: беседы с изучающими рисование. — М.: Изд-во Академии художеств СССР, 1961. — 224 с.
3. *Крижанівський В.В.* Рисунок під час літньої практики: навч. посібник. — К., 2006. — 200 с.
4. *Сухенко В.О.* Рисунок: навч. посібник. — К.: “BONA MENTE”, 2004. — 184 с.
5. *Химич Ю.И.* Методические указания к выполнению работ по рисунку и живописи в период учебной практики в Полтаве для студентов II курса архитектурного факультета. — К.: КИСИ, 1985. — 84 с.
6. *Ятченко Ю.М.* Мистецтво рисунка. — К., 2005.

РИСУНОК ВО ВРЕМЯ ЛЕТНЕЙ ПРАКТИКИ НА ФАКУЛЬТЕТЕ АРХИТЕКТУРЫ

Андрей Гайдар

Аннотация. В статье идет речь об особенностях выполнения учебных заданий во время летней практики студентами факультета архитектуры.

Ключевые слова: рисунок, пленер, архитектурный пейзаж, набросок.

DRAWING DURING SUMMER PRACTICE AT THE FACULTY OF ARCHITECTURE

Andriy Gaydar

Annotation. The article examines particularities of training drawing during summer practice of students at the Faculty of Architecture.

Keywords: drawing, plain- air, architectural landscape, draft.